

Daş, tarixdir, əsrlərin o başından bu başınadək ötən tarix. Biz olmasaydıq, o tarixi kim yaşadardı? Biz Vətənə daş olduq. Hər dağında, hər qayasında, çayında, hər elində... Daş olduqca da daşlaşdıq. Tariximizi yazdıq. Hünər, qəhrəmanlıq səhifəsini öz əllərimizlə yazıb bu Vətənin daşına çevrildik. Qoparmaq istədilər, qopmadıq. Daşmaq istədilər, yerimizdən qaldıra bilmədilər. Əlləri külünglə gəldilər üstümüzə, bir qətrəmizi qopara bilmədilər. Çünki biz bu Vətənin daşı olduq. Yerindən tərpənməyən, düşdüyü yerdə ağır olan daş...

Qardaş arxadır, dayaqdır. Qardaş düşmənin çəpəridir. Sinəsini qabağa verib arxadakıları qoruyan, namusunu, qeyrətini çəkən, elinin qız-gəlinini göz bəbəyi kimi qoruyan, ağsaqqal-ağbirçəyinə sayğı ilə yanaşan oğuldur. Düşmənin əyri baxan gözünü oyan, el qoruqçusu, torpaq sevdalısı, məmləkət qeyrətlisidir. Həddi-buluğa çatan gündən kişiliyini hiss edən, çiyinlərindəki yükün nə olduğunu anlayan, bütün bunlara görə də həyat tərzini quran igiddir, ərdir.

Vətənin sərhədlərini oğul üçün binə edib Yaradan. Edib ki, parça-parça ayırıb məmləkətlərə, Vətənlərə, ölkələrə böldüyü yer üzünü dünyaya göndərdiyi ərnlərə qorunsun. "Məhz oğullarla qorunmalıdır Vətən" deyib Yaradamız. Bu missiyanı, vəzifəni yaradılışdan onlara bəxş edib.

Biz hamımız-kişili-qadınlı torpağın qar-

Vətənə daş, torpağa qardaş, ölkəyə vətəndaş olduq!

daşıyıq, onu mühafizə edənlik. Qadınlara yaradan o vəzifəni verib ki, dünyaya oğul gətirsinlər. O oğullar isə torpağa canlarını qurban vermək üçün gözlərini dünyaya açsınlar. Elə buna görə də deyilməyibmi ki, oğul torpaq payıdır. Yeni istənilən bir məqamda yaşından asılı olmayaraq o torpağın ən çox sevdiyi sevdalısının payına çevrilə bilər...

Biz ölkəmizə vətəndaş olduq. Xalq şairi rəhmətlik Məmməd Araz yazırdı ki, Vətən daşı olmayandan olmaz ölkə vətəndaşı. Biz ölkəmizin vətəndaşı olmağı əsrlərdir haqq edirik. Çünki öncə onun daşı olmağı bacarmışdıq. Tarixin o üzündən bəri əllərimizlə yazdığımız salnamələri vərəqləsək, görürük ki, bu xalq yadelli işğalçılarla, torpağımızda gözü olanlarla, bu səbəbdən də ölkəmizə yürüşlər edənlərlə necə mübarizələr aparıb, bu torpağın hər bir qarışının qorunması, mühafizə olunması üçün canından keçib. Beləliklə də biz Vətənin daşı olmuşuq ki, bu Vətəni, bu torpağı bu günlərə gətirib çıxara bilməmişik. Deməli, biz həqiqətən də ölkəmizin vətəndaşı olmağı haqq etmişik.

Çox uzağa getməyək...

Bəli, daş tariximizi kəlmə-kəlmə oxuyub öyrənmişik. Kimlərin bu xalqla hansı münasibətdə olduğunu, kimlərin üzde, kimlərin arxada dostluğunu da, düşmənliliyini də görmüşük.

Çox uzağa getməyək. yaşımızın imkan verdiyi, özümüzü anladığımız dövrlərə bir nəzər salaq. Biz haralardan haralara gəldik.

Bizim başımıza nələr-nələr gəldi. Qonşuluqdan kənar ermənilərdən söhbət açmaq. Hansı ki, ötən əsrin əvvəllərindən süfrəmizin başındakı düşmənimizdir bu yersiz-yurdsuzlar. Haradan gəlib bizimlə qonşu oldular, heç bilmədik. Bir də ki qonşu oldular deyəndə, onların torpağı yox idi ki, bizimlə də qonşu olalar. Bizə sığına-sığına, süfrəmizin qırır-quruğu ilə dolana-dolana içimizdə düşməne çevrildilər. Sonra torpaqlarımıza göz dikənlərin havadarları hərden bir qarışımızı qoparıb "onların olsun" dedi və beləliklə də bu vəhşi qəbilə qulağımızın dibində düşmənin qonşumuzu çevrildi.

Başqasının hesabına torpaq sahibi olanlar elə ki, bir qədər özlərinə gəldilər, başla-

dılar yeni-yeni torpaq iddialarına. Yeni bunları da onlara vəsiyyət edənələr, başa salanlar var idi. Yoxsa əzəldən torpağı, bu torpağa bağlılığı, sevdası olmayan yaradılışda sonradan bu hissələr formalaşa bilməz.

Arxalarında dayananlar, əslində Azərbaycanın varlığını, sərvətini sinirə bilməyənlər erməni adlı varlıqları qızıqdırığa ortaya saldı ki, bizim hüzzurumuzu qaçırsınlar. Dinc yaşamağımızı, regionda söz sahibi olmağımızı əngəlləsinlər. Çünki bu dövlətin sabahındakı işıq onların gözlərini qamaşdırıb korluq həddinə getirməkdə idi.

Ötən əsrin 80-ci illərinin sonu, 90-cı illərinin əvvəllərində ermənilər qızıqdırılıb yenidən ortaya salındılar. Bütün havadarlarının

gücü ilə Azərbaycan torpaqlarını işğal etmək, ölkəni yaralamaq, o yaraların illərlə qan süzməsinə çalışdılar. Beləliklə də XIX-XX əsrin ayrı-ayrı illərdə ermənilərin Azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımları 80-ci illərin sonundan başlanan erməni işğalçılıq siyasəti ilə başa çatdı. Nəticədə həmin illərdə Azərbaycanda hakimiyyətdə olan AXC-Müsavat cütliyünün də ermənilərin havadarları ilə əlbirliyi ilə torpaqlarımızın 20 faizdən artığı erməni faşistləri tərəfindən işğal edildi.

İşğal edildi, yoxsa...

Torpaqlarımız əslində ermənilərə satılmışdı. Səriştəsiz qruplaşmanın vəzifə kürsüsünə, hakimiyyətdə qalmaq arzusunə, yerlərini bərkitmək istəklərinə qurban getmişdi Qarabağ və Şərqi Zəngəzur. Lakin siyasət o qədər ikibaşlı idi ki, AXC-Müsavat cütliyi torpaqları satmaqla yanaşı, həm də minlərlə oğul və qızımızın, günahsız körpənin qətlinə fərman vermişdi. Vətən daşı olan torpaq sevdalılarımız əllərində ov silahı, şana, yaba, dırmıq ilə düşmənin qarşısına çıxmışdılar. Düşmənin isə havadarları tərəfindən ən müasir silahlarla silahlanmışdı.

Bizim hakimiyyət həvəsliləri isə torpaqları satıb otaqlarında gizlənməmiş, Qarabağ üçün kömək uman insanlardan dəqiqəbəş gələn telefonları açmırdılar. İnsanlar cəbhədə kütləvi şəkildə şəhid olur, qan su yerinə axır, soydaşlarımız öz ata-baba ocaqlarından, əzəli yurdundan silah burnunda çıxarırlar, qovulur, hakimiyyətdəkilər isə susmağa üstünlük verirdilər.

Bu səbəblərdən də heç vaxt işğal sözü ilə razılaşmaq istəmirəm. Erməni kim idi ki, Azərbaycan torpaqlarını işğal edər. Minlərlə insanı qətlə yetirər, minlərlə insanın 30 il köçkün həyatı yaşamasına səbəb olar...

Torpaqlarımız satılmışdı. Bu, tarixi faktıdır. Azərbaycanlıların heç vaxt unutmayaacağı, tariximizin qara bir səhifəsini təşkil edən fakt. Deməli, bəli, heç də hər kəs Vətən daşı olmağı bacarmırmış. Daha doğrusu Vətənin daşı olmaq da gərək Ulu Yaradan tərəfindən insana nəsihət edilər. Çox təəssüf ki, onların bu nəsihətdən payı olmadı. Tarixin səhifələrində deyil, zibilliyində yer aldılar.

Beləliklə, 30 il...

90-cı illərin əvvəllərində minlərlə şəhid versək də, insanlar hər qarış torpaq uğrunda canından keçsə də, lakin milli ordumuzun yox dərəcədə olması, hakimiyyətdə olanların isə qəti şəkildə yaxına durmaması nəticəsində torpaqlarımız anası Azərbaycandan ayrı düşməli oldu. Düşməni 30 il əzəli torpaqlarımızda at oynatdı. Sərvətlərini daşdı, satdı-sovdu, tarixi-mədəniyyət abidələrimizi, məscidlərimizi yox etdi, bir sözlə, daşı

daş üstündə qoymadı. Bu torpaqlara faşizmin ən qəddar üsullarını tətbiq etdi. Bununla bir tərəfdən də həqiqəti ortaya qoydu əslində. "Bu torpaqlar bizimdir", - deyən ermənilərin yanlış fikirdə olduğunu elə ilk günlərdən təsdiqlədi. Çünki insan övladı özünün olanlara qətiyyətlə bu divanı tutmazdı.

Minlərlə məcburi köçkün ozanmankı iqtisadiyyatı çökmüş Azərbaycanın dörd bir tərəfinə yayıldı. Həmin vaxtlar insanların hansı zülmərlə, çətinliklərlə qarşılaşmasına, hansı şəraitdə yaşamasına çoxlarımız şahidlik. O zamana kimi ki, Ulu Öndərimiz yenidən Azərbaycanda hakimiyyətə gəldi, AXC-Müsavat qruplaşması hakimiyyətdən uzaqlaşdırıldı. Bundan sonra iqtisadiyyatımız, sosial həyatımız kimi, məcburi köçkünlərin də həyat tərzi dəyişməyə başladı. Ancaq onlar üçün nə qədər təminatlı şərait yaradılsa da, yurd həsrəti, ocaq arzusu bir saniyə də bu insanları tərk etmədi. Minlərlə soydaşımız elə qərblərdə yurd həsrəti, hicranı ilə dünyasını dəyişdi.

Torpaqlarımızdan 30 il ayrı qaldığımız illərdə 1993-cü ildən başlayaraq Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən əzəli yurdlarımızın geri alınması üçün çoxsaylı tədbirlər həyata keçirildi. Milli Ordumuz təkmilləşdirilməyə başlandı. Hələ Ulu Öndər Naxçıvanda olarkən bu addım orada atılmışdı. Çünki Öndərimiz yaxşı bilirdi ki, nə qədər ki, ordumuz yoxdur, torpaqların azadlığından söhbət gedə bilməz. Ölkə iqtisadiyyatı da həmçinin. Çökmüş iqtisadiyyatı dirçəlmədən hansı müharibədən söhbət gedə bilərdi. Zəfər qazanmaq, düşməni çökdürmək üçün axı güc lazım idi.

dövlətimizin başçısı bütün bayram və ələmətdar günlərlə bağlı xalqa müraciətlərində həmişə onu da vurğulayırdı ki, torpaqlarımız bir gün azad olunacaq. Sülh yolu ilə olmasa, hər b yolu ilə azad edəcəyik. Bu, tarixi ədalətdir. Bu ədalət bir gün qalib gələcək.

Belə də oldu

2020-ci ilin sentyabr ayı... Əsl Vətən daşı, torpaq qardaşı, ölkə vətəndaşı olduğumuzu təsdiq etdiyimiz o gün-27 sentyabr. Həmin gün dövlətimizin başçısı televiziya ilə xalqa müraciət edərək İkinci Vətən müharibəsinin başladığını bəyan etdi.

Erməni vəhşiliyinə, tamahına son qoymağın vaxtı çatmışdı. Müharibənin başlaması acı xəbərdir. Bunu kitablardan da oxumuşuq, filmlərdən də öyrənmişik, 90-cı illərdə Birinci Vətən müharibəsində isə canlı şəkildə görmüşük. Lakin dövlətimizin başçısının müharibənin başlanması ilə bağlı bəyanatını sevinclə qarşıladıq. İnanın ki,

yirdi. Bir əmlə hər kəs bir günün içərisində Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda olmağa hazır idi.

Şiddətli müharibə gedirdi. Lakin müharibənin ilk günündən üstünlük Azərbaycan tərəfdə idi. Müharibənin ilk günündən qələbə müjdəsini dövlətimizin başçısından almışdıq. Bu sevinclə daha bir güc tapmışdıq özümüzdə, əmin idik ki, qələbə bir-birinin ardınca bizim olacaq və biz Böyük Zəfəri yaşaya biləcəyik...

Zəfər sevincini yaşaya bildik

Tarixi Zəfər Vətən daşı olanların əsl vətəndaşlığı sayəsində qazanıldı. Ölkəmizdə yetişdirilən vətənpərvər gənclərə hərbin sevdirməsi, torpaq sevgisinin aşılınması, əzəli yurdlarımızın uzun illər haqsızlığa qurban getməsinin, minlərlə insanın da bu ədalətsizliyə tuş gəlməsinin bütün detalları ilə çatdırılması onlarda düşmənin gözlerini oymaq, qisas almaq hissini ən yüksək həddə çatdırmışdı. Bu səbəbdən də gənclər çoxdan idi ki, o günləri gözləyirdi. Həmin gün isə 2020-ci ilin sentyabr ayının 27-dən noyabr ayının 10-dək düz 44 gün, 2023-cü ilin 19-20 sentyabrında isə düz bir gün davam etdi. Bu dəfə də minlərlə şəhid verdik, minlərlə qazımız oldu. Lakin bu dəfə 90-cı illər müharibəsindəki kimi əllərimiz boş qalmadı. İgidlərimiz cəbhədən evlərinə Zəfər sevinci, əzmi, qüruru ilə qayıtdılar.

Biz Zəfər çaldıq. Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru erməni tapdağından xilas etdik. 30 illik həsrət sona çatdı. Bütün xalq qələbə sevincini yaşadı, ölkə toy-bayrama büründü.

Bəli, şəhid verdik, üreyimizdən qara qanlar axdı. Övlad itirmək heç də asan məsələ deyil. Lakin biz analar oğulları Vətən üçün dünyaya getiririk. Bax, tək təsəllimiz bu oldu.

Ali Baş Komandanımız və rəhbərlik etdiyi Milli Ordumuz bizim namus, ləyaqət məsələmizi həll etdi. İllərlə torpaqlarımızın işğal altında olmasını başımıza qaxanc edənlərin yanından alnımızı açıq, üzümüzü ağ etdik. Buna görə də şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyir, Ali Baş Komandanımıza dünya durduqca minnətdarlıq edir, Milli Ordumuzla qürur duyuruq.

Biz hər zaman Vətənimizin bax, belə daşı, ölkəmizin bax, belə vətəndaşı olmuşuq. İgidlik, qəhrəmanlıq, ərik abidəsi olmuşuq. Bunu 2020-ci ilin 44 və 2023-cü ilin 1 günü bir daha təsdiq etdi.

Mətanət Məmmədova

Biz illərlə bir gün torpaqlarımızı qaytarmaq arzusu ilə yaşadıq. Ulu Öndərin başladığı, lakin ömrün vəfa etmədiyini işləri 2003-cü ildən dövlətimizin başçısı, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev davam etdirdi. Ölkə iqtisadiyyatı ilə ordu quruculuğu paralel şəkildə elə inkişaf etdirildi ki, onların tarazlığı eyni səviyyədə oldu.

2020-ci ilə qədər düz 17 il ölkə rəhbəri dünyanın ən mötəbər kürsülərindən beynəlxalq təşkilatlara üz tutdu. Onlara Azərbaycan həqiqətlərini çatdırdı. Erməni yalanlarını ifşa etdi. Sülh yolu ilə torpaqlarımızın qaytarılması uğrunda mübarizə apardı. Lakin dünya susdu. Ədalətə kar olduğu üçün deyilənləri eşitmədi və anlamadı. Lakin

bu, dünya tarixində ilk belə hadisə idi. Bunun isə səbəbləri vardı: biz Vətənin daşı idik, torpağın qardaşı, sevdalısı idik. Əsl vətəndaş idik. Bax, elə bunlara görə də Vətənin tamlığı, ərazi bütövlüyü uğrunda ölümə gətirdiyimizi bilib-bilə sevinirdik. Müharibəni ağıllamaqla, sızlamaqla deyil, sevinclə, qürurla qarşılayırdıq.

Həmin gündən etibarən bütün Azərbaycan ayağa qalxdı. Hər kəs cəbhəyə yollanmağa can atırdı. Səfərbərlik idarələrinin qarşısı insanla dolu idi. Lakin milli ordumuz öndə idi. Könüllü gedənlərin sayı-hesabı yox idi. Bu səbəbdən də hamı gedə bilmirdi. Onlar Ali Baş Komandanın əmrini gözlə